

Konservatoren for Musea i Nord Østerdalen

Det var i 1980 fem år sida stillingen som konservator for Musea i Nord-Østerdalen ble opprettet. Da var stillingen enestående i sitt slag. At flere museer gikk sammen for å sikre seg faglig bemanning var noe nytt. Slikt regionalt samarbeid blir nå mer og mer vanlig over hele landet, og ser ut til å bli en viktig måte å sikre kulturvernarbeidet og museumsarbeidet både i Hedmark og ellers i landet.

Det er imidlertid å håpe at det ikke blir enkeltstillinger. For å få utført arbeidet tilfredsstillende er det sjølsagt nødvendig med både kontorhjelp, handverker og andre vesentlige nøkkelpersoner i kulturvernarbeidet.

SAMRÅDINGSMØTER

Det er holdt to samrådsmøter, 27. april på Tynset og 18. sept. i Alvdal med bl.a. omvisning på Husantunet.

Etter oppdrag fra samrådsmøtet har Arne Kr. Horten, Eystein Vingelsgaard og Per Hvamstad utarbeidet forslag til museumsplan for N.Ø.

Museumsplanen har vært behandlet i flere kulturstyrer og kommunestyre, og hovedprinsipp om fortsatt styrking av det regionale samarbeidet og fordeling av oppgaver mellom musea, for å få drevet et så variert museumsarbeid som mulig.

Ved sida av museumsplanen har også dette året de viktigste saker vært budsjettet og arbeidet med å få opprettet felles handverkerstilling for Musea i N.Ø.

Møtet på Alvdal vedtok dessuten å henstille til de kommunale myndigheter om at det blir opprettet museumslærerstilling i alle kommuner, slik det i lengre tid har vært på Tolga.

Arbeidsutvalget har bestått av Eystein Vingelsgaard, Embret Dølgaard, Oddveig Trondsgård, Ester Arnemo og konservatoren.

MUSEUMSARBEIDERE

Per Hvamstad, konservator ansatt 1976, er fremdeles eneste ansatte.

Sivilarbeider har vært Erling Semmingsen, Telneset. Sommeren 1981 fikk vi tildelt en sivilarbeider til, og fra sept. -81 har Asbjørn Petershagen, Rena tjenestegjort som sivilarbeider. Eli Haugland har også i 1981 vært timeengasjert til kontorarbeid.

Engasjerte museumsarbeidere har vært Bjørn Bækkelund, Brumunddal, han arbeidet særlig med gjenstandsregistrering, utskrift av gamle dokumenter og fotoregistreringsarbeid.

Kjell Olav Strømshoved, Tynset har vært engasjert til handverksarbeid og har særlig arbeidet på Tynset, Folldal, Alvdal og Os.

TILVEKST TIL SAMLINGENE

1981 førte til betydelig tilvekst både av hus og gjenstander til musea. Ingmar Øvergaard, Hanestad ga loft og eldhus til Bull-museet og loftet kom på plass i løpet av høsten.

På Tynset Bygdemuseum er en nå kommet langt med oppføring av låve gitt av Embret Godtland. Låven blir en viktig del av museets gardstun.

Tynset kommune har kjøpt Ramsmoen. Tynset Bygdemuseum har sagt seg interessert i å utnytte anlegget til museumsformål. På Ramsmoen vil Musea i Nord-Østerdalen få et sentralt museumssenter.

I Alvdal har kulturstyret gått inn for at Barkald skole sikres til museumsformål, mens en i Folldal arbeider med å bevare Ryeng skole.

Alle museer har fått betydelige gaver og det er fremdeles betydelige restanser når det gjelder registreringer.

Registreringen blir nå utført med tanke på EDB-behandling. På denne måten vil alle gjenstandsopplysningene komme inn på et felles datasystem og lettere være tilgjengelig for interesserte.

Teknisk konservator Truls Magnus Løken, Hedmarksmuseet har vært på befaring og særlig sett på husa på flere museer. Etter anbefaling vil flere av dem bli tjurrubehandlet til sommeren.

BILLEDINNSAMLINGA

Dette arbeid har gått som tidligere. Men i litt mindre omfang. I Folldal og Os er det arrangert avfotograferingsdager. Ellers er det kommet et langt stykke videre i produksjon av kopier fordi det er innredet eget mørkerom på Tynset.

Dette året er det avfotografert 2217 bilder, mot 1857 i fjor.

Disse fordeler seg slik:

Os	304
Tolga	6
Tynset	775
Alvdal.....	241
Folldal.....	456
Rendalen.....	435
Sum	<u>2217</u>

Dessuten er det reingjort glassplater etter P. K. Lien, Alvdal og Ivar og Avle Tronsmo, Tynset-Alvdal-Gauldalen.

INNSAMLINGSARBEID

Innsamlingsarbeid er drevet i svært lite omfang.

Litt materiale om seterbruk og bureising er registrert. Endel bilder og

opplysninger om Røstvangen er samlet på Hitra og i Klæbu. En god del gamle dokumenter er avskrevet, spesielt kan nevnes flere gamle dagbøker fra Tolga, Os og Rendalen.

UTSTILLINGER

I 1981 er det produsert 6 billedutstillinger, endel av bildene er laget ved Hedmarksmuseet, resten i eget mørkerom på Tynset.

Det har vært utstillinger følgende steder:

Alvdal, (vesentlig P. K. Lien). Follidal, Tolga, Øversjødalen (Kr. Langsjøvollbilder). Os, Rendalen (vist på Sjølisand og Ø. Rendal). Tyllidalen (vesentlig Martin Røe bilder). Flere av utstillingene er i hovedsak montert av de lokale fotoregistreringsgrupper. Dessuten deltok vi i arbeidet med Nord-Østerdal Kunstlags to utstillinger.

Tynset Bygdemuseum hadde i november stor klæsutstilling i Rambu, med hjelp av husflidslag og bondekvinnelag ble det lånt inn klær i privat eie. Utstillingen viste klær fra 1700 tallet til 1950 åra.

I Sætersgårds Samlinger er montert en liten utstilling av oldsaker fra Nord-Østerdalen, deponert fra Universitetets Oldsaksamling.

PUBLIKASJONER

Årbok for Nord-Østerdalen ble gitt ut like før jul, dessverre også denne gangen i siste lita.

Boka er trykt hos Arbeidets Rett, i et opplag på 1.000. Norsk Kulturråd har sammen med en rekke lokale institusjoner gitt økonomisk bidrag til boka.

UNDERVISNING/FOREDRAG

Også i 1981 har jeg forelest for etnologstudenter ved Oslo Universitet om gamle samværsformer og fungert som sensor ved Telemark Distriktshøyskole og forelest om billedinnsamling ved samme. Dessuten er det undervist/kåsert om ulike sider av museumsarbeidet ved en god del skoler og organisasjoner.

ARKIV/BIBLIOTEK

Boksamlinga har økt med 310 nummer, av dette er 142 nummer mottatt fra bytteforbindelsene over hele Norden.

Lokalhistorisk stoff klippes systematisk fra lokalavisen. Dette sammen med kopier av gamle dokumenter, avskrifter av lydband, intervju med eldre folk ordnes i et emnearkiv, som etter hvert har blitt svært innholdsrikt. Rundt i distriktet finns det store samlinger av privatarkiv, brev, dagbøker, regnskapsbøker m.m. Musea har en viktig oppgave i å hjelpe eierne til å ta vare på dette materialet, og bør kunne tilby faglig hjelp til å registrere og ordne privatarkiv.

MØTER/REISER/UTVALG

Gjennom samarbeidsorganet Musea i Hedmark har samtlige museer i fylket et nært samarbeid. For tida er jeg med i arbeidsutvalget.

Jeg er også medlem av styret i Norske Kunst- og Kulturhistoriske Museers Landsforbund (NKKM) og i den forbindelse blir det en god del møte- og reisevirksomhet.

I desember deltok jeg på EDB-kurs i Bergen, arrangert av NAVF.

Blant museer som er besøkt kan spesielt nevnes: Trysil Bygdetun, Bryggens Museums og Historisk Museum, Bergen, Osterøy Museum.

I 1981 har det vært omlag 75 reisedager.

KULTURVERNSAKER I KOMMUNENE

I følge instruksen for konservatoren skal det også drives vegledningsarbeid i kulturvernsaker utover musset. Dette er ei viktig side av arbeidet og har økt betydelig i omfang. Dette arbeid har ført til et nært samarbeid med kommunenes kulturetater, mer tilfeldig kontakt med teknisk etat.

Spesielt har det vært nært samarbeid med Riksantikvaren, stadig flere blir klar over den faglige og av og til økonomiske bistand RA kan gi i restaurerings-spørsmål.

Siste år har det vært formidlet flere arkeologiske løsfunn til Universitetets Oldsaksamling. Som kjent er alle jordfunn, - arkeologiske minner automatisk fredet og skal leveres Universitetets Oldsaksamling. Dette er viktig slik at alle funn av pilspisser, økser o.l. kan bli registrert.

Av saker det har vært arbeidet med kan nevnes:

- Folldal: Utmarkshus i Atndalen, den gamle bebyggelsen Folldal Verk, Holenstua Ryeng, Husum og Atndalen skoler.
- Alvdal: Alvdal sentrum, Barkald skole, Randmælstua.
- Tynset: Neby Bortistuen, Rudetrøen, Vollan, Bjørgan, Ramsmoen.
- Tolga: Gamle Brua. Gata i Tolga sentrum.
- Os: Holøyen og Øversjødalen gamle skoler, Os sentrum utmarkshus i Tufsingelvdeltaet, Odden, Dalsbygda gravkapell.
- Rendalen: Kvern og badstu ved Løken, Brattbakken (Unset), Sørhaugen, Hanestad.